

Prof. Dr Andrzej Dutkiewicz

Warszawa, 22 marca 2015

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina

w Warszawie

Recenzja pracy doktorskiej mgr Małgorzaty Walentynowicz

sporządzona w związku z przewodem doktorskim
w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej
instrumentalistyka wszczętym przez Radę Wydziału Instrumentalnego
Akademii Muzycznej w Gdańsku.

Praca doktorska przedstawiona przez mgr Małgorzatę Walentynowicz to **dzieło artystyczne** zarejestrowane elektronicznie na płycie CD. Druga część pracy doktorskiej mgr Małgorzaty Walentynowicz stanowi praca pisemna - opis dzieła artystycznego - na temat: "**Tworczość fortepianowa Pierre'a Jodlowskiego w kontekście muzyki elektronicznej**". Promotorem pracy doktorskiej jest Prof. Zygmunt Krauze.

Dzieło artystyczne obejmuje wykonanie cyklu czterech utworów **Pierra Jodlowskiego**, wybitnego kompozytora francuskiego młodego pokolenia, pod wspólnym tytułem: "**Series**" - na fortepian i dźwięki elektroniczne. Oto tytuły poszczególnych kompozycji cyklu: **Serie Noire, Serie Blanche, Serie Rose i Serie Bleue**. Utwory te charakteryzują się integralnie związaną partią fortepianową z elektroniczną warstwą brzmieniową, wzbogaconą projekcją światła oraz - zaznaczonymi dokładnie w partyturze - sugestiami kompozytora dotyczącymi charakterystycznych ruchów pianisty na estradzie w czasie wykonywania kompozycji.

Warto podkreślić, że wykonanie, które prezentuje **mgr. M. Walentynowicz** na płycie CD wszystkich czterech utworów cyklu **Series**, jest pod każdym względem wyjątkowe. Przede wszystkim - to znakomita synchronizacja partii fortepianowej z warstwą elektroniczną, świetne opanowanie bardzo trudnych i skomplikowanych przebiegów rytmicznych na fortepianie w bardzo szybkich tempach, klarowna technika fortepianowa w realizacji efektownych pomysłów kompozytorskich, jak np. wirtuozowskie łączenie techniki podwójnych dźwięków z sekwencjami skoków akordów i klasterów w różnych rejestrach klawiatury. Na uwagę zasługuje świetne opanowanie przez **mgr. M. Walentynowicz** kolorystyki dźwięku, dynamiki i umiejętności całkowitego i pełnego zjednoczenia przebiegu akcji na klawiaturze z warstwą dźwiękową partii elektronicznej, tworząc w ten sposób jednorodny dźwiękowo i idealnie zintegrowany przekaz muzyczny.

Oczywiście, każdy z utworów cyklu, ma inne wymagania wykonawcze, inne przesłanie muzyczne, inne założenia formalne i własną, oryginalną i niepowtarzalną treść wypowiedzi, ale znakomita interpretacja cyklu "Series" przez **mgr. M. Walentynowicz** - opierająca się na głębokim rozpoznaniu i zrozumieniu inspiracji twórczych kompozytora **Pierre'a Jodlowskiego**, pochodzących z różnorodnych gatunków przekazu muzycznego i literackiego, a także z jego fascynacji twórczością filmową słynnych reżyserów "nowej fali", czy też z własnych, bardzo oryginalnych, obserwacji zdarzeń w świecie - przybliży nam, słuchaczom, w sposób przekonywujący głębokie wartości muzyczne tkwiące w kompozycjach **P. Jodlowskiego**.

I tak w pierwszym utworze cyklu **Series** pt. **Serie Noire**, kompozytor nawiązuje do tradycji wirtuozowskiej literatury fortepianowej. Jest to kompozycja o wysokim stopniu trudności wykonawczych. Np. kilka fragmentów utworu z uwagi na bardzo szybkie tempo wymaga wyjątkowych predyspozycji pianistycznych graniczących z możliwościami wykonawczymi pianisty. **Mgr. M. Walentynowicz** wyszła z tej próby zwycięsko! Także niezwykle trudna i skomplikowana w wielu fragmentach utworu jest synchronizacja partii fortepianu z warstwą elektroniczną. Wymaga to od pianisty bardzo dokładnego zapoznania się z zapisem partii elektronicznej, jak np. zawarte w ścieżce dźwiękowej odnośniki tempa w postaci delikatnych stuków perkusyjnych, czy odgłosy ćwierkania ptaków w określonym rytmie, umożliwiające dostosowanie partii fortepianu do utrzymania zmiennego tempa w końcowych fragmentach utworu.

Kompozycja **Serie Noire**, pomimo wirtuozowskiego charakteru, nie kończy się brawurową „kodą”. Zaskoczeniem dla słuchacza jest zakończenie kompozycji w dynamice *mezzo piano* i spokojne w tempie, wielokrotne powtarzanie przez

pianistę aż do całkowitego wyciszenia, ośmiodźwiękowej figury rytmiczno-melodycznej na tle zanikających odgłosów akustycznych szelestu przewracanych kartek i czytanego monotonnym głosem tekstu - w partii elektronicznej.

Wykonanie tego skomplikowanego i trudnego do opanowania utworu przez **mgr. M. Walentynowicz** jest bardzo czytelne, klarowne, bez zastrzeżeń pod względem technicznym i przekazu formy utworu. Precyzja wykonawcza w synchronizacji partii fortepianu w powiązaniu ze ścieżką dźwiękową partii elektronicznej - jest idealna, a we fragmentach zróżnicowanych dynamicznie (od *pppp* do *fffff*) i kulminacjach ze skomplikowaną warstwą dźwiękową w partii elektronicznej, wprowadzającą element "horroru" (muzyka konkretna, odgłosy z dramatycznych akcji filmów Davida Lyncha) - jest niezwykle sugestywna i bardzo silnie działa na wyobraźnię słuchacza. Interpretację **Serie Noire mgr. M. Walentynowicz** możemy uznać za wydarzenie artystyczne wysokiej próby.

Podobne odczucia satysfakcji - perfekcji wykonawczej i ciekawego przesłania artystycznego - można także doświadczyć słuchając pozostałych trzech kompozycji **Pierre'a Jodlowskiego** z cyklu **Series** w wykonaniu **mgr. M. Walentynowicz**.

Serie Blanche - drugi utwór cyklu - to kompozycja kontrastująca pod względem dynamicznym i wyrazowym z poprzednio omawianym utworem - *Serie Noire*, ale jest także niezwykle wymagająca technicznie w obszarze realizacji idealnej synchronizacji partii fortepianu i warstwy elektronicznej. Nowym wyzwaniem z którym musi zmierzyć się wykonawca - pianista, przygotowujący opracowania tej kompozycji - jest skomplikowane opanowanie utworu skomponowanego w oparciu o technikę kumulatywną. **Pierre Jodlowski**, zainspirowany brzmieniem *minimal music*, postanowił skomponować utwór wprowadzić na jeden fortepian, ale z założeniem artystycznym, że słuchacz będzie odczuwał na koncercie akustyczne wrażenie, że znajduje się w obszarze otaczających go dźwięków pochodzących aż z 24-ech fortepianów - dźwięków realizowanych poprzez nagrywanie i odtworzenie 24 ścieżek melodycznych warstwy elektronicznej, sukcesywnie nakładających się na siebie w czasie trwania wykonywania kompozycji. A więc rola wykonawcy **Serie Blanche** jest niezwykle odpowiedzialna, bowiem solowa partia fortepianu w pierwszych taktach utworu jest w pewnym sensie zatrzymana w czasie przez system przetworzenia elektronicznego tzw. "zapętlenia". Mamy tu do czynienia z pojawieniem się nowej jakościowo „techniki polifonicznej”, poprzez sukcesywne nakładanie się nagranych

materiału dźwiękowego w dokładnej synchronizacji z partią solową fortepianu, w czasie wykonywania kompozycji na estradzie. Zatem trudności wykonawcze **Serie Blanche** - to przede wszystkim kontrola całego przebiegu utworu i bardzo precyzyjna i pełna synchronizacja partii fortepianu z pojawiającymi się, stale nowymi, elementami dźwiękowymi w partii elektronicznej.

Mgr. M. Walentynowicz panuje znakomicie nad przebiegiem utworu, doskonale synchronizuje swoją partię fortepianową z dźwiękami elektronicznymi, tworząc nierozzerwalną całość niezwykle sugestywną, pełną artystycznej głębi wypowiedzi i ciekawej kreacji dźwiękowej.

Utwór znakomity i przekonująco wykonany przez **mgr. M. Walentynowicz**.

Trzeci utwór w cyklu **Series** - to kompozycja zatytułowana **Serie Rose**. Jest to utwór zainspirowany erotyką i rozmowami o miłości. Ścieżka elektroniczna jest wygenerowana przez komputer i zawiera m.in. odgłosy natury - szum wiatru, plusk wody, grzmoty burzy, a także fragmenty rozmów kochanków i cytaty zaczerpnięte z filmowych dialogów. W tło tej sugestywnej narracji muzyki elektronicznej wplata się ciekawa akcja brzmieniowa partii fortepianu w wykonaniu pianisty, która poprzez dokładną synchronizację z tłem elektronicznym wzbogaca obraz dźwiękowy kompozycji. Ciekawym elementem wykonawczym zalecanym przez kompozytora jest zaznaczona w partyturze utworu sugestia akcji teatralnej w wykonaniu pianisty (ruchy rąk, przemieszczanie się na estradzie, etc.) w czasie trwania muzyki płynącej ze ścieżki elektronicznej. Partia fortepianowa, zapisana bardzo precyzyjnie i dokładnie pod względem tempa i dynamiki jest niezwykle wymagająca technicznie i przygotowanie jej - to duże wyzwanie dla pianisty, bowiem struktura **Serie Rose** jest wieloczęściowa, a w każdej części - zmienna. Wymaga to od wykonawcy dużej koncentracji uwagi, by synchronizacja z elektroniczną ścieżką dźwiękową była idealna w zakresie zmieniającego się tempa utworu w poszczególnych jego fragmentach. Po wysłuchaniu interpretacji **Serie Rose** w wykonaniu **mgr. Małgorzaty Walentynowicz** należy stwierdzić, że pianistka realizuje bardzo precyzyjnie zalecenia kompozytora zamieszczone w partyturze. W jej wykonaniu kompozycja **Serie Rose** jest fascynująca i przykuwająca uwagę słuchacza - zarówno w czasie trwania spokojnie rozwijającej się narracji dźwiękowej fortepianu w pełnej synchronizacji ze ścieżką elektroniczną, jak i w znakomitych pod względem pianistycznym fragmentach wirtuozowskich w kulminacjach utworu.

Kompozycja **Serie Bleue** to ostatnia, czwarta część cyklu **Pierre'a Jodlowskiego - Series** - przedstawiona na płycie CD przez **mgr. Małgorzatę Walentynowicz**. Utwór ten, powstały z inspiracji dziełami malarskimi Yvesa Kleina i jego osiągnięciami w dziedzinie kreowania różnorodnych odcieni tej samej barwy -

wymaga od pianisty szerokiej wyobraźni dźwiękowej i wrażliwości estetycznej w poszukiwaniu i realizacji - w czasie wykonywania utworu - zmieniających się odcieni barw dźwięku fortepianu, zalecanych lub zapisanych dokładnie w partyturze utworu przez kompozytora. Jest to wyjątkowa kompozycja tego cyklu z uwagi na długie i wolne fragmenty w warstwie elektronicznej, podczas których obserwujemy pojawiające się zmiany barwy w obrębie jednej wysokości elektronicznego dźwięku. Inspirują one wykonawcę do poszukiwania zmiennych barw powtarzanych akordów we fragmentach wolniejszych, oraz zmieniającego się błyskawicznie koloru szaty dźwiękowej w szybkich przebiegach pasaży i gam *quasi gliss.* - w zakończeniu utworu. Tak jak w poprzednio prezentowanych - przez **mgr. Małgorzatę Walentynowicz** - kompozycjach cyklu **Series** - bardzo ważna jest tutaj synchronizacja partii fortepianu z partią elektroniczną, niezwykle w tym utworze skomplikowaną i trudną do "zgrania", gdyż w wielu fragmentach ścieżki elektronicznej nie można wyróżnić wyraźnych punktów odniesienia do partii fortepianu zapisanej w partyturze. Wymaga to wielkiej maestrii i doświadczenia wykonawczego pianisty, aby znaleźć się zdecydowanie "razem" z dźwiękami elektronicznymi, szczególnie w szybkich tempach, gdzie rozróżnienie wartości rytmicznych ścieżki elektronicznej i synchronizacja z nimi partii fortepianu jest wyjątkowo skomplikowana.

Mimo tych trudnych wymagań wykonawczych - **mgr. M. Walentynowicz** z powodzeniem realizuje zalecenia kompozytora, nie rezygnując jednocześnie z własnej, oryginalnej wizji wykonawczej utworu, która przekonywuje, fascynuje i zapada głęboko w pamięci słuchacza.

Pisemna praca doktorska będąca **Opisem** dzieła artystycznego jest obszerna, wnikliwa i w pełni zasługuje na uwagę ze względu na poruszaną problematykę oraz staranność z jaką została wykonana merytorycznie i redakcyjnie.

Praca składa się z trzech dużych rozdziałów.

Rozdział I - to ciekawy rys historyczny omawiający powstanie i rozwój muzyki elektronicznej od połowy XX w. do chwili obecnej. Autorka przybliży sylwetki twórców i analizuje dzieła kompozytorów, którzy w swej twórczości wykorzystywali instrumentarium elektroniczne - od Pierre Schaeffera (*muzyka konkretna*) i Karlheinz Stockausena (*Kontakte*), poprzez dzieła kompozytorów polskich - Andrzeja Dobrowolskiego i Tomasza Sikorskiego, związanych ze Studium Eksperymentalnym Polskiego Radia, aż do przedstawienia i wyjaśnienia cyfrowej rewolucji w muzyce naszych czasów, analizując utwór J. Kreidlera: *Studie fur Klavier, Audio und Videospielung*.

Rozdział II i III jest w całości poświęcony charakterystyce twórczości **Pierre'a Jodlowskiego** oraz bardzo dokładnej analizie jego cyklu czterech kompozycji pt.

Series na fortepian i dźwięki elektroniczne, prezentowanego przez mgr. **Małgorzatę Walentynowicz** na płycie CD. **Oba w/w Rozdziały** pracy pisemnej są lekturą bardzo ciekawą i interesującą, zawierającą wiele własnych i oryginalnych przemyśleń Autorki dotyczących zarówno sylwetki kompozytora **Pierre'a Jodlowskiego**, jak i jego twórczości integralnie związanej z muzyką elektroniczną, podkreślając także jego związki z literaturą, poezją, sztukami plastycznymi i filmem, by następnie przejść do analizy jego stylu kompozytorskiego i charakterystycznego sposobu komponowania utworów **Series** w oparciu m.in. o technikę kumulatywną, związaną z tzw. zapętlaniem motywów na ścieżce elektronicznej.

Należy podkreślić, że obserwacje i uwagi Autorki odnośnie poszukiwania jak najwłaściwszej interpretacji utworów **Pierre'a Jodlowskiego**, a także skrupulatna, bardzo dokładna i wnikliwa analiza czterech jego utworów z cyklu **Series na fortepian i dźwięki elektroniczne** zamieszczona w **Rozdziale III** - zasługuje na duże uznanie i zapewne stanie się poszukiwanym źródłem informacji, wskazówek i zaleceń wykonawczych dla młodej generacji pianistów zainteresowanych wykonywaniem dzieł muzyki XX I XXI w.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z pracą pisemną pt. **Twórczość fortepianowa Pierre'a Jodlowskiego w kontekście muzyki elektronicznej** i wysłuchaniu kompozycji **Pierre'a Jodlowskiego** pt. *Series na fortepian i dźwięki elektroniczne* - należy stwierdzić, że praca doktorska mgr. **Małgorzaty Walentynowicz** - zarówno **dzieło artystyczne** zarejestrowane na nośniku CD jak i jego **Opis** - charakteryzują się oryginalnym i nowatorskim podejściem do zagadnienia i zasługują na wysoką ocenę. Stanowią także twórczy wkład w rozwój reprezentowanej dziedziny artystycznej, przybliżając i analizując twórczość **Pierre'a Jodlowskiego**, oraz innych czołowych kompozytorów XX I XXI wieku.

Niniejszym stwierdzam, że doktorant wykazał się szeroką wiedzą teoretyczną, a także dużymi umiejętnościami w prowadzeniu samodzielnej pracy artystycznej. Ponadto doktorant rozwiązał wszystkie założone w pracy zagadnienia artystyczne i spełnił bez zastrzeżeń wymagania art. 13 ust.1 ustawy z dnia 14.03.2003

Wnoszę o przyjęcie pracy doktorskiej i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Prof. dr Andrzej Dutkiewicz

